

352:008:7/8:7.009.7:338:35.078.51:17.073
(0:31)(492.83)

90-142

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

opmaat voor Amersfoort

verkennend onderzoek naar het cultuuraanbod
in Amersfoort

januari 1990

opdrachtgevers van het onderzoek waren
Amerfaartse Culturele Raad
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Eemland

financiële bijdragen werden geleverd door
Adriaan Wulfse bv, makelaars in assurantiën te Amersfoort
TERP bv, bureau voor Toegepaste Economische en Ruimtelijke Planning te Amersfoort

Inhoudsopgave:	Pagina
1. Inleiding	2
2. Culturaanbod in Amersfoort en omgeving	4
2.1 Werkwijze	4
2.2 Directe effecten culturaanbod in Amersfoort	5
2.3 Accommodaties in en om Amersfoort	11
3. Trends in de vraag	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Gebruik van cultuurvoorzieningen in Nederland	15
3.3 Gebruik van enige podiumvoorzieningen door Amersfoorters	18
4. De toekomstige markt	23
4.1 De bevolking	23
4.2 Het ruimere verband	25
5. Samenvatting en conclusies	30
Bijlagen:	
1. Overzicht van personen en instellingen met wie gesprekken zijn gevoerd	
2. Geraadpleegde literatuur	

1. Inleiding

Amersfoort maakt thans een periode van snelle verandering door. Het inwoneraantal van de groeistad passeert de 100.000, terwijl aan het centrale stadsgebied nieuw vorm gegeven wordt. Deze ruimtelijke, maatschappelijke en economische ontwikkelingen maken ook een herbezinning noodzakelijk op de rol die cultuur speelt in de gemeente. Steeds meer immers wordt erkend, dat het vestigingsklimaat, zowel voor bedrijven als voor mensen, niet alleen bepaald wordt door woningen en bedrijfsgebouwen, maar ook door de kwantiteit en kwaliteit van voorzieningen in de culturele sfeer. Om de positie als groeistad in alle opzichten waar te maken zal daarom ook op cultureel gebied een zekere ambitie moeten worden tentoongespreid.

De Amersfoortse Culturele Raad (ACR) heeft in zijn nota "De ACR als Cultureel Ondernemer in een Groeiende Stad" (1988) reeds aandacht aan deze ontwikkelingen gegeven. Thans zijn verdere stappen nodig die kunnen leiden tot een groei die Amersfoort ook in cultureel opzicht op een hoger niveau brengt. Dergelijke stappen zijn slechts mogelijk als inzicht bestaat in het huidige cultuuraanbod in de gemeente en de omgeving. De ACR heeft samen met de Kamer van Koophandel voor Eemland eind 1989 het initiatief genomen de daarvoor noodzakelijke informatie te verzamelen. Hiertoe is aan TERP, bureau voor Toegepaste Economische en Ruimtelijke Planning bv te Amersfoort opdracht verstrekt een korte verkennende studie uit te voeren naar het cultuuraanbod in Amersfoort, het economisch belang hiervan en de "marktontwikkelingen" in Amersfoort op middellange termijn.

Het resultaat van dit onderzoek is weergegeven in het voorliggend rapport. Het is van belang vooraf op te merken, dat een dergelijk onderzoek een aantal beperkingen kent.

In de eerste plaats gaat het om een kwantitatief beeld. De nadruk ligt op aantallen, hoeveelheden en financiële middelen. Uitdrukkelijk wordt geen oordeel uitgesproken over de kwaliteit van het gebodene.

Een andere beperking vloeit voort uit de breedte van het mogelijk te onderzoeken terrein. Hoewel het begrip cultuuraanbod ruim is opgevat, moest ergens een scheidslijn worden getrokken. Dit betekent, dat wel aandacht gegeven wordt aan bibliotheekwerk en film, maar niet aan boekhandels en videotheken. Ook monumenten zijn niet meegenomen.

Een verdere beperking is, dat de rol die cultuur in de samenleving speelt slechts zijdelings en dan ook weer alleen kwantitatief aan de orde komt. Het ideologische aspect blijft derhalve buiten beschouwing.

Tenslotte was het binnen het verkennende kader van dit onderzoek niet mogelijk de meningen en de wensen van de gebruikers, bijvoorbeeld door enquêtering, na te gaan.

Het rapport bevat de volgende onderdelen:

Hoofdstuk 2 geeft, na een overzicht van de beschouwde sectoren, inzicht in het economisch belang van het cultuuraanbod in Amersfoort. Een schets van landelijke "marktontwikkelingen", vertaald naar de Amersfoortse situatie, wordt in hoofdstuk 3 gemaakt. Een indruk van de verhouding tussen vraag naar en aanbod van cultuur is neergelegd in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 tenslotte worden conclusies ten aanzien van het bovenstaande verwoord.

Zoals gezegd traden de Amersfoortse Culturele Raad (ACR) en de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Eemland op als opdrachtgever.

Het onderzoek is mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van Adriaan Wulfse b.v. te Amersfoort en van bureau TERP bv te Amersfoort. Daarnaast heeft ook de Kamer van Koophandel in materiële zin bijgedragen. De voortgang van het onderzoek alsmede de conclusies zijn besproken met een vertegenwoordiging van de opdrachtgevers, bestaande uit de heren Heilijgers, Witte en Abrahamse (allen Kamer van Koophandel), Beugels en Zetz (ACR) en Wulfse (Adriaan Wulfse). Voor de onderzoeksmatige en wetenschappelijke begeleiding traden de heren Entius (ACR) en Smithuijsen (Boekmanstichting) op.

2. Cultuuraanbod in Amersfoort en omgeving

2.1 Werkwijze

Om een verkennende analyse te kunnen maken van het aanbod aan cultuur in Amersfoort en omgeving is eerst een inventarisatie van het aanbod gemaakt. Voor de inventarisatie was een groot aantal gegevens reeds beschikbaar bij verschillende bronnen:

- de beleidsnota "De ACR als Cultureel Ondernemer in een Groeiende Stad" en de jaarverslagen van de Amersfoortse Culturele Raad
- de cultuurnota van de gemeente Amersfoort (1985)
- de begroting van de gemeente Amersfoort 1989
- de VVV-gidsen van de desbetreffende gemeenten en provincies.

De beschikbare gegevens zijn zoveel mogelijk op één noemer gebracht en geactualiseerd aan de hand van gesprekken met de meest relevant geachte instanties en instellingen. Tijdens de gesprekken in Amersfoort zijn de volgende onderwerpen aan de orde gesteld:

- soort activiteit
- aantal medewerkers (indicatief)
- bezoekersaantal
- recettes
- (gemeentelijke) subsidies
- overige inkomsten
- totaal omzet.

Voor de inventarisatie is het cultuuraanbod in Amersfoort onderverdeeld in een aantal functionele cultuursectoren. Hierbij is zoveel mogelijk aangesloten bij indelingen die in de genoemde bronnen gehanteerd zijn, te weten:

- amateurkunst
- kunstzinnige vorming
- muziek (symfonisch, pop, jazz, etc.)
- bibliotheek
- musea en beeldende kunst
- theater
- bijzondere activiteiten
- audio-visuele media, waaronder film
- algemene organisaties.

In het navolgende zal een beschrijving worden gegeven van de onderscheiden cultuursectoren.

Ten aanzien van het aanbod in de nabije omgeving van Amersfoort is alleen het aantal voorzieningen per sector in kaart gebracht. Ten aanzien van de directe effecten van cultuur wordt een vergelijking gemaakt met steden waar reeds een verkennend onderzoek naar het cultuuraanbod is uitgevoerd.

2.2 Directe effecten cultuuraanbod in Amersfoort

- Totale directe omzetten

Om een indruk te krijgen van het economisch belang van de culturele sector in de gemeente Amersfoort is een overzicht gemaakt van de geldstromen binnen de culturele sector. Op basis van eerder genoemde gegevens en gegevensbronnen, aangevuld met inschattingen, wordt de totale omzet geraamd op tenminste f 18 miljoen in 1988. Bij dit bedrag dient een zekere marge naar boven te worden aangehouden, omdat niet alle instellingen bereid waren informatie van financieel-economische aard beschikbaar te stellen. Daarnaast is het in het bestek van dit onderzoek niet mogelijk gebleken alle instellingen persoonlijk te benaderen. Rekening houdend met deze marge, kan het directe economische belang van de culturele sector gesteld worden op f 18 tot f 23 miljoen.

In illustratie 2.1 is een overzicht opgenomen van de omzet naar sector en naar financieringsbron: subsidies van de gemeente Amersfoort, recettes en overige inkomsten. Onder deze laatste worden begrepen overige subsidies (bijvoorbeeld van de provincie Utrecht), donaties, contributies en sponsorbijdragen.

Illustratie 2.1: Overzicht geldstromen in de culturele sector in Amersfoort, 1988

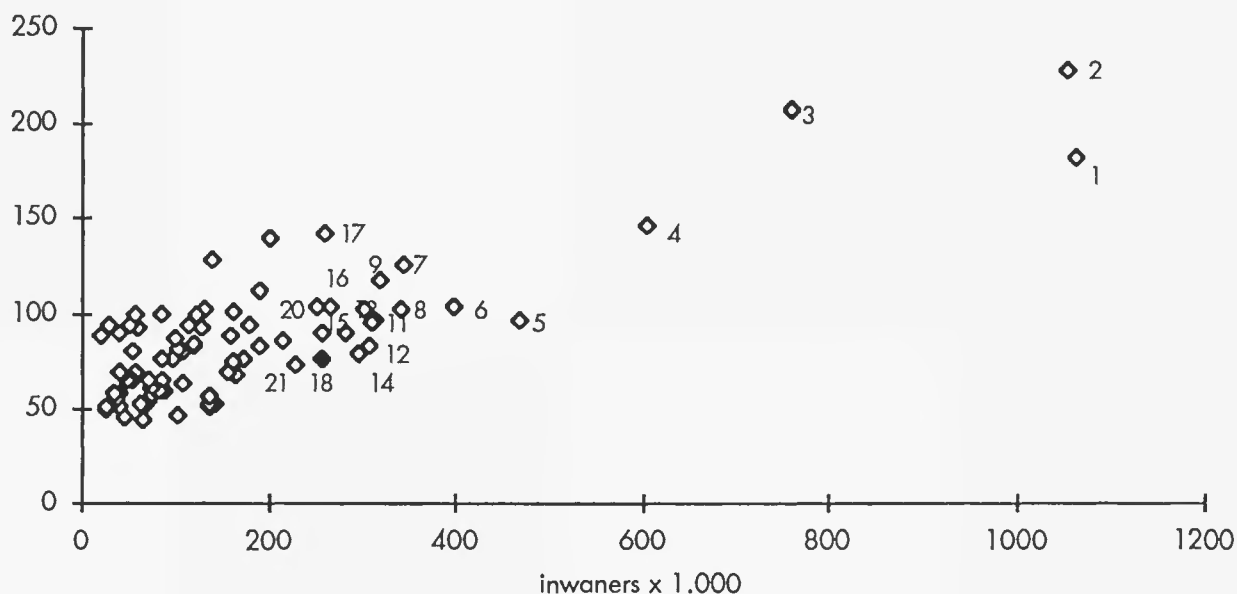
Sector	Gemeentelijke subsidies (x f 1.000)	Recettes (x f 1.000)	Overige inkomsten * (x f 1.000)	Totaal inkomsten (x f 1.000)	Gebruikers **
Amateurkunst	215	55	310	580	6.500
Kunstzinnige vorming	2.830	1.070	75	3.975	9.500
Muziek	500	265	85	850	22.500
Bibliotheekwerk	3.770	310	280	4.360	24.000
Musea/exposities	940	110	1.040	2.090	49.000
Theater	1.070	545	175	1.790	48.000
Bijzondere activiteiten	40	5	5	50	10.000
Film/media	305	3.900	0	4.205	300.000
Algemene organisaties	200	0	0	200	0
Totaal	9.870	6.260	1.970	18.100	465.000

*) donaties, contributies, sponsoring, niet-gemeentelijke subsidies

***) afhankelijk van sector: bezoekers, leerlingen, ingeschreven leden

Dit wordt bevestigd door een vergelijking van de bedragen per inwoner die gemeenten uittrekken voor de culturele sector. Gegevens over individuele gemeenten zijn niet eenvoudig te verkrijgen. Wel zijn de cijfers van 80 regio's in Nederland beschikbaar, die in het algemeen zó gekozen zijn dat elk gebied een grotere plaats als centrum heeft. Uit een vergelijking van deze gebieden blijkt, dat het bedrag per inwoner voor cultuur in het algemeen toeneemt met de bevolkingsomvang van het gebied.

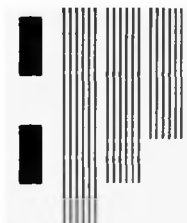
Illustratie 2.2: Gemeentelijke uitgaven per inwoner voor cultuur¹⁾ in de nodale gebieden in Nederland, 1984²⁾ (in gulden)

1. Ratterdam	8. Arnhem	15. Hilversum
2. Amsterdam	9. Nijmegen	16. Heerlen
3. 's-Gravenhage	10. Leeuwarden	17. Haarlem
4. Utrecht	11. Tilburg	18. Amersfoort ³⁾
5. Eindhoven	12. Zwolle	19. Dordrecht/Zwijndrecht
6. Enschede	13. Leiden	20. 's-Hertagenbasch
7. Groningen	14. Breda	21. Venlo

- 1) inclusief (delen van) jeugdwerk
 2) meest recente cijfers
 3) nadaal gebied Amersfoort: Amersfoort, Barneveld, Bunschoten, Hoevelaken, Leusden, Nijkerk, Scherpenzeel, Saest, Woudenberg

Bran: CBS 1988, Statistische inkomsten en uitgaven van de overheid voor cultuur, recreatie en maatschappelijk welzijn, 1984

Tevens wordt duidelijk dat Amersfoort en omgeving qua inwoneraantal op de 18e plaats staat, maar in het bedrag per inwoner niet hoger komt dan een 45ste plaats. Dit betekent, dat de uitgaven circa 20 tot 25% lager zijn dan op grond van de bevolkingsomvang verwacht mag worden. Dit correspondeert met een bedrag in de orde van grootte van f 8 miljoen per jaar voor de totale culturele sector in de genoemde regio (wanneer uitgegaan wordt van de huidige verhouding tussen gemeentelijke en overige uitgaven en rekening wordt gehouden met verschillen in definitie).

Voor het achterblijven kan een aantal redenen worden aangegeven. In de eerste plaats gaat er een behoorlijke zuigkracht uit van steden die op relatief korte afstand van Amersfoort zijn gelegen. Er treedt een lek op naar de steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, waar een groot aanbod van voorzieningen het gebruik stimuleert.

Daarnaast kan Amersfoort zelf slechts een beperkt aanbod brengen. Voor theater en muziek is, afgezien van kerkgebouwen, De Flint de belangrijkste accommodatie. In zijn huidige vorm is deze niet voldoende geoutilleerd om nationale produkties naar Amersfoort te halen. Op het gebied van presentatie van beeldende kunst moet als openbare instelling met name de Zonnehof genoemd worden. Deze beschikt echter niet over een eigen kunstcollectie.

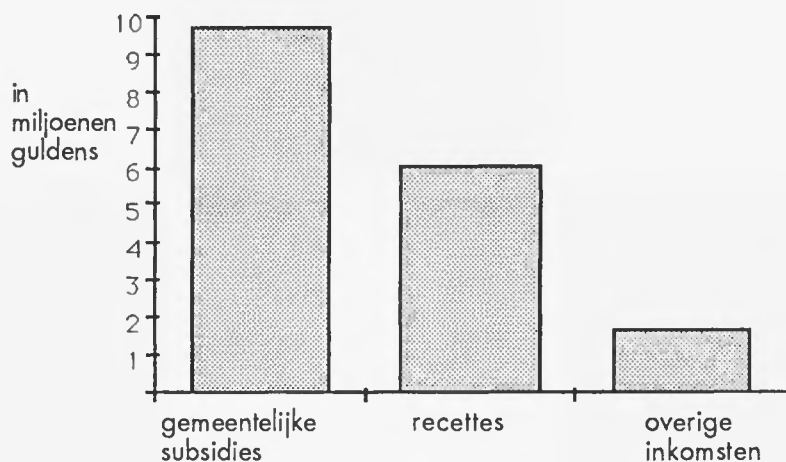
Andere factoren die de omzetten in de culturele sectoren in Amersfoort nadelig beïnvloeden, zijn de afwezigheid van een universiteit of hogere beroepsopleidingen, waardoor vanuit deze groep jonge mensen geen cultuurparticipatie verwacht kan worden, en het ontbreken van een sterke culturele traditie.

Bovenstaand beeld geeft de huidige stand van zaken weer. Op de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van het aanbod wordt in hoofdstuk 4 nader ingegaan.

- Structuur van de inkomsten

De totale inkomsten in de cultuursector in de gemeente Amersfoort worden, zoals gesteld, geschat op tenminste f 18 miljoen. Dit bedrag is opgebouwd uit verschillende geldstromen. Ruim f 10 miljoen is afkomstig uit directe gemeentelijke subsidies. Deze subsidies komen rechtstreeks of via de Amersfoortse Culturele Raad ten goede aan de verschillende cultuursectoren. Naast de gemeentelijke subsidie zijn er inkomsten uit recettes van f 6 miljoen, waaronder ook contributies worden verstaan, en uit sponsoring, donaties en subsidies van buiten de gemeente, bijna f 2 miljoen (zie illustratie 2.3). Indirecte subsidies, bijvoorbeeld in de vorm van niet (volledige) doorberekening van huisvestingskosten en dergelijke aan de verschillende culturele instellingen zijn niet opgenomen in dit bedrag.

Illustratie 2.3: Structuur van de inkomsten

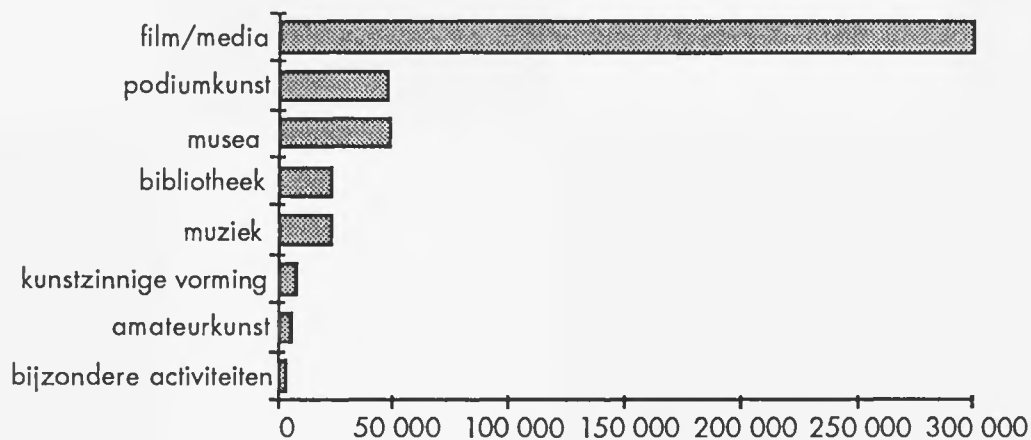

- Gebruikers

De cultuursector in de gemeente Amersfoort heeft circa 500.000 "gebruikers". Dat zijn mensen die op welke wijze dan ook gebruik maken van de cultuurvoorzieningen in Amersfoort. Dat kunnen zowel inwoners van de stad Amersfoort als mensen van buiten de stad zijn. Van de laatste groep mensen bestaat uit materiaal van culturele instellingen de indruk, dat de meeste ten oosten van Amersfoort wonen. Het grootste aandeel van het totaal aantal gebruikers wordt gevormd door de 300.000 bioscoopbezoekers per jaar.

De sectoren beeldende kunst, theater en musea hebben tezamen 100.000 bezoekers per jaar. Muziek en bibliotheek worden gebruikt door 50.000 personen. Een kleiner gebruikersaantal wordt aangetroffen bij de cultuursectoren amateurkunst, kunstzinnige vorming en bijzondere activiteiten.

Illustratie 2.4: Gebruikers culturele voorzieningen per sector, 1988

- Directe werkgelegenheid

Het aantal professionele medewerkers in de cultuursector van Amersfoort ligt tussen de 200 en 300 personen. Hierbij is zoveel mogelijk teruggerekend naar personen met een vast dienstverband van 40 uur per week. Er wordt een vrij ruime marge aangehouden, omdat bij een aantal commerciële instellingen in de cultuursector geen gegevens zijn verstrekt over de omvang van het personeelsbestand.

- Indirecte effecten

Het economisch belang van de cultuursector strekt verder dan het effect van omzetten en directe werkgelegenheid. In de eerste plaats is er de uitstraling naar andere economische sectoren als horeca, toerisme en dienstverlening (waaronder de grafische sector, ontwerp, audiovisuele bedrijven). In de tweede plaats betekent de aanwezigheid van een sterke culturele sector een belangrijke bijdrage aan een goed vestigingsklimaat, zowel voor bedrijven als voor inwoners. Deze laatste factor laat zich moeilijk kwantificeren, maar wordt allerwege als belangrijk aangemerkt. Voor het indirecte effect op omzetten en werkgelegenheid in overige economische sectoren worden in de onderzoeken in Amsterdam en Groningen zogenaamde multipliers aangegeven. In Groningen, bijvoorbeeld, genereert elke gulden omzet in de cultuursector een extra omzet van f 0.30 à f 0.60 in andere sectoren; naast elke 10 arbeidsplaatsen in de cultuursector staan er 2 à 4 afgeleide arbeidsplaatsen in andere sectoren. Verwacht mag worden, dat voor Amersfoort ook dergelijke indirecte effecten bestaan, al is een inschatting van de omvang hiervan op grond van het beschikbare materiaal niet verantwoord te maken.

2.3 Accommodaties in en om Amersfoort

Amersfoort beschikt over een vrij groot aantal accommodaties waar culturele activiteiten plaatsvinden. Bij de inventarisatie van deze accommodaties is dezelfde indeling gehanteerd in cultuursectoren als voor het in kaart brengen van de economische betekenis van de sector cultuur in Amersfoort. Illustratie 2.5 biedt een overzicht van deze accommodaties, die voor een groot deel zijn weergegeven in illustratie 2.6.

Illustratie 2.5: Accommodaties in Amersfoort

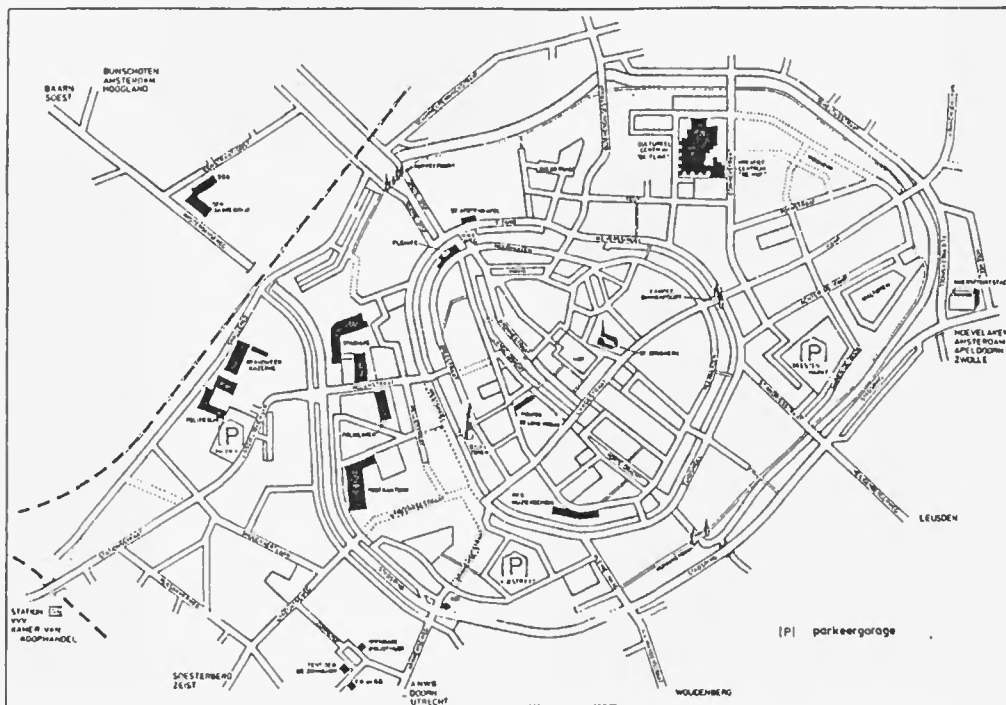
Cultuursector	Accommodatie
Amateurkunst	theaters, wijkgebouwen, kerken, club- en buurthuizen, etcetera
Kunstzinnige vorming	scholen kreatief centrum De Haf
Muziek	Joriskerk St. Aegtenkapel De Brugkerk Fr. Xaveriuskerk Fanteynkerk St. Rachuskapel De Flint De Lieve Vrouw papkelder (ander De Lieve Vrouw) openluchttheater Drietand Rustenburg De Dissel Open Padium/Inste Regionale Muziekschaal Amersfoort Amsterdams Jazz Café De Trap/Eenhoorn (congreszaal)
Bibliatheekwerk	openbare bibliotheek centrum filiaal Hoagland/Kattenbraek filiaal Saesterkwartier filiaal Kruiskamp/Liendert filiaal Zielhorst/Schathorst i.a.
Musea en beeldende kunst	Flehite St. Pieters- en Blaklandsgasthuis De Zannehof historische verzameling van de Cavalerie AKG de Plaegh galerie Bambazijn galerie Dubbelzeven galerie Caninck

(vervolg musea en beeldende kunst)	galerie 't Juffersgat galerie het Kapelhuis galerie Kijkeens galerie Valke Ziekenhuis De Lichtenberg Kleine Kunst Ermers+Van Zelm Studio Baf DHV Raadgevend Ingenieursbureau Amersfoortse Verzekeringen Elisabeth Ziekenhuis artotheek startgalerie voor beginnend kunstenaars
Theater	De Flint De Lieve Vrouw Concordia Toermalijn/Koppelpoort openluchttheater De Dissel Open Podium/Instee
Film	Grand Théâtre De Lieve Vrouw
Omroep	stadsomroep

Een aantal van de accommodaties heeft de beschikking over een horecavoorziening. Deze is voor een gedeelte alleen toegankelijk voor mensen die om culturele redenen gebruik maken van de accommodatie en voor een gedeelte vrij toegankelijk voor alle publiek.

Daarnaast heeft de omgeving van Amersfoort een aanvullend aanbod op het gebied van cultuur te bieden. Er is alleen een inventarisatie van accommodaties gemaakt. Het economische belang van de sector cultuur in deze gemeenten en de directe werkgelegenheidseffecten worden niet in kaart gebracht.

Illustratie 2.6: Locatie van enige voorzieningen in Amersfoort

Illustratie 2.7: Accommodaties om Amersfoort

Cultuursector	Accommodatie
Baarn	kasteel Groeneveld Speeldoos Oranjemuseum
Barneveld	kasteel De Schaffelaar museum Nairac
Bunschoten-Spakenburg	museum Veurhuus
Hoewelaken	Sparrendam
Leusden	De Hakhorst kamermuziekserie
Nijkerk	Grote of Catharinakerk
Renswoude	kasteel Renswoude
Soest	Artichok C-3
Zeist	Luchtvaartmuseum Slot Zeist Figi 't Rond

Samenvattend kan worden gesteld, dat het aantal activiteiten in de cultuursector in Amersfoort vrij divers is. De cultuuromzet in totaal en per hoofd van de bevolking is thans lager dan in plaatsen waarvoor dit cijfer reeds in kaart is gebracht. Daar staat tegenover, dat de stad thans een periode van snelle ontwikkeling doormaakt, die mogelijkheden schept hierin verandering aan te brengen. Genoemd moeten worden de bevolkingsgroei tot 120.000 inwoners in de komende 10 jaar en de ontwikkeling van het Centrale Stadsgebied. Alvorens hierop in hoofdstuk 4 terug te komen, wordt in het volgende hoofdstuk eerst de vraagzijde nader geanalyseerd.

3. Trends in de vraag

3.1 Inleiding

De afgelopen jaren hebben zich belangrijke verschuivingen voorgedaan in de deelname aan het culturele leven. Schouwburg- en bioscoopbezoek liepen sterk terug, de televisie speelt een steeds grotere rol. Aan deze veranderingen ligt een variëteit aan maatschappelijke ontwikkelingen ten grondslag. Genoemd kunnen worden een toename van vrije tijd, ruimere bestedingsmogelijkheden, de opkomst van nieuwe vormen van vermaak (televisie, video), gewijzigde ruimtelijke structuren, grotere mobiliteit, individualisering, ontzuiling, een hoger gemiddeld opleidingsniveau, uitbreiding van de collectieve voorzieningen. Elke afzonderlijke ontwikkeling heeft op eigen wijze de vraag beïnvloed, soms elkaar versterkend soms met tegengesteld effect. Inzicht in de mate van invloed wordt onder andere verkregen uit analyses van het Sociaal en Cultureel Planbureau, gepubliceerd in het tweejaarlijkse Sociaal en Cultureel Rapport en in incidentele studies (zoals "Van vaudeville tot video", uitgebracht als Sociale en Culturele Studies nr. 12, 1989). Hoewel deze onderzoeken in principe een nationaal karakter hebben, zijn gesignaleerde ontwikkelingen en verbanden zodanig, dat deze in een aantal gevallen zonder meer toepasbaar zijn op regionaal of lokaal niveau.

3.2 Gebruik van cultuurvoorzieningen in Nederland

De mogelijkheden om zich als consument op de markt van cultuur te begeven, zijn vanaf het midden van de jaren '50 aanzienlijk toegenomen. De hoeveelheid vrije tijd buiten het vakantie seizoen voor Nederlanders steeg in deze periode met circa 30%; de grootste stijging deed zich voor in de jaren zestig en zeventig (de laatste jaren neemt de vrij beschikbare tijd nauwelijks toe, behalve bij de groep boven 50 jaar). Televisie kijken slokte niet alleen de extra beschikbare tijd volledig op, maar groeide zelfs nog sterker, doordat vrijwel alle andere vormen van vrijetijdbesteding afnamen. Er wordt minder gelezen in boeken en kranten, radio's en afspeelapparatuur worden steeds minder (aandachtig) beluisterd en men bezoekt minder voorstellingen buitenshuis. Alleen het lezen van tijdschriften en het horecabezzoek namen toe.

De algemene afname van het bezoek aan voorstellingen en evenementen buitenshuis geeft al aan, dat er in totaliteit steeds minder tijd besteed wordt aan de culturele sector (zoals die in hoofdstuk 2 is omschreven). Binnen deze sector hebben alleen het museumbezoek en het gebruik van de openbare bibliotheek zich weten te onttrekken aan de afnemende belangstelling. Het gebruik van beide is meer dan verdubbeld sinds het einde van de jaren '60. Illustratie 3.1 geeft een overzicht van de ontwikkelingen, waarbij steeds bedacht moet worden, dat bij toegenomen bestedingsmogelijkheden (in tijd) een constante belangstelling in feite een relatieve achteruitgang inhoudt.

Illustratie 3.1: Ontwikkeling gebruik van verschillende culturele voorzieningen in Nederland, 1968-1986

Voorziening	gebruik 1986 per 1.000 inwoners	stijging/daling in % t.o.v. 1968
Musea	1.210	+ 120
Bioscoop	1.020	- 50
Openbare bibliotheek 1)	280	+ 150
Concert 2)	80	- 10
Toneel 2)	55	- 50
Opera, operette, dans 2)	34	0

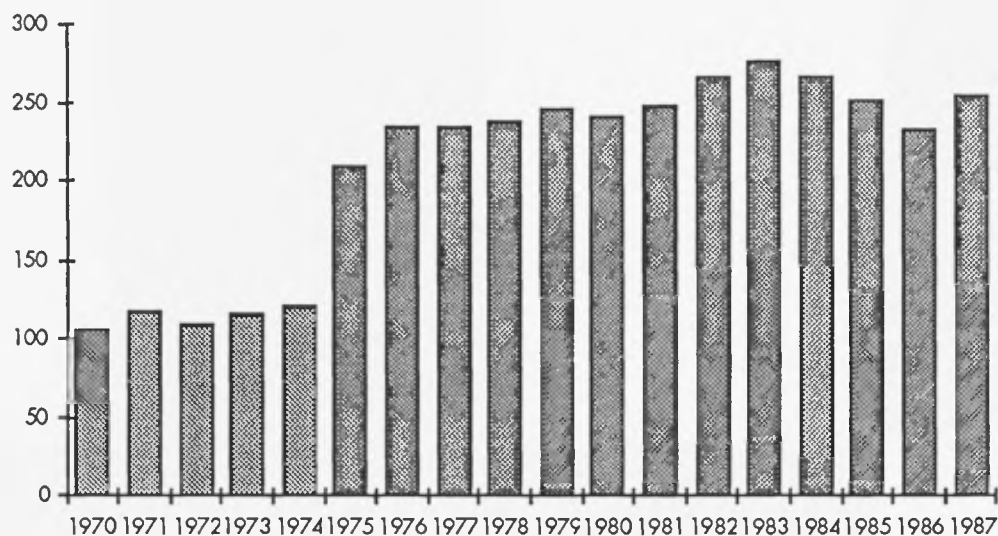
1) ingeschreven leden, ten opzichte van 1970

2) gesubsidieerd

Bron: NBBF, CBS (in: SCP, Sociale en Culturele Studies 12, pagina's 239-240, Sociaal en Cultureel Rapport 1988, pagina 269)

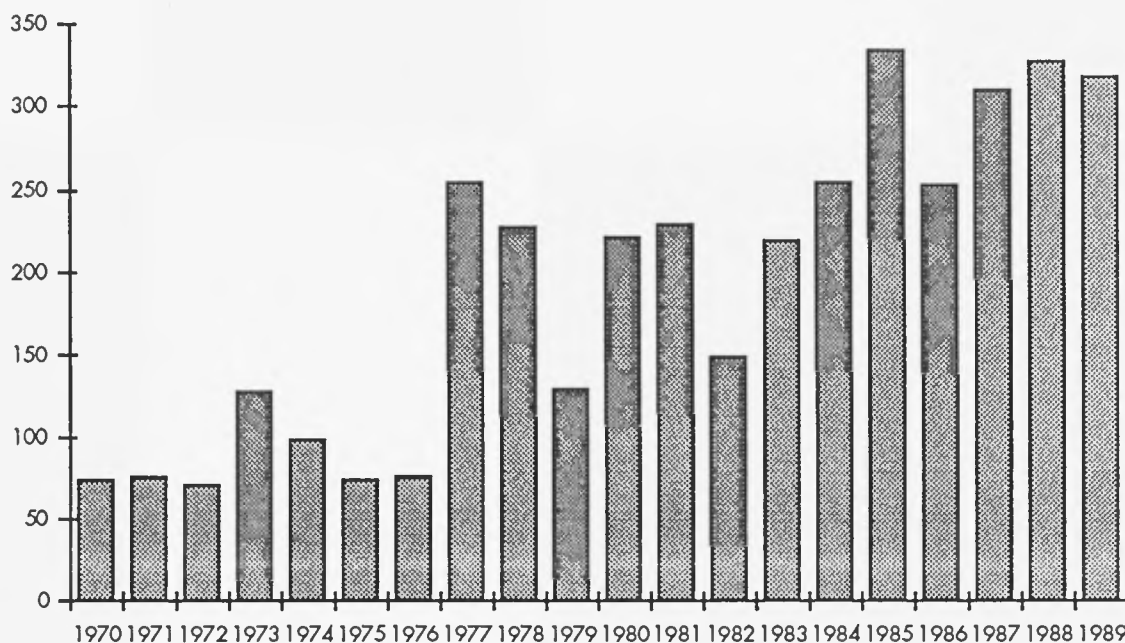
De landelijke tendens doet zich ook voor in de gemeente Amersfoort, zoals blijkt uit de toegenomen belangstelling voor bijvoorbeeld museum Flehite en de openbare bibliotheek (zie illustratie 3.2).

Illustratie 3.2: Ontwikkeling gebruik openbare bibliotheek Amersfoort (leden per 1000 inwoners)

Bron: Gemeente Amersfoort Statistisch Jaarboek 1988

Illustratie 3.3: Ontwikkeling bezoekersaantal museum Flehite (per 1.000 inwoners van Amersfoort)

Bron: Museum Flehite

Belangrijke kenmerken die het gebruik van culturele voorzieningen bepalen zijn het opleidingsniveau en de gezinssituatie. Wat betreft het laatste ligt het voor de hand dat activiteiten die in delen genoten kunnen worden en op zelf te bepalen tijdstippen, de voorkeur hebben van mensen die gebonden zijn in een gezinssituatie. Museum en bibliotheek zijn hier in het voordeel. Theater en concertzaal daarentegen, met vaste tijden en vrijwel altijd 's avonds, leggen het in de concurrentieslag tegen de televisie al snel af. Illustratie 3.4 brengt dit in beeld. Wat voor theater en concert geldt, doet zich ook voor bij bioscoopbezoek.

Illustratie 3.4: Bezoek aan podiumkunsten in Nederland, 1987, naar opleiding en gezinssituatie (gemiddeld aantal per persoon)

Opleiding	Gezinssituatie		
	alleenstaand	gehuwd, geen kinderen	gehuwd, met jonge kinderen
Hoog	7.0	4.5	3.1
Midden	4.6	2.6	1.3
Laag	1.6	0.9	0.8

Bron: SCP, Sociale en Culturele Studies 12, pagina's 192-193

De uittocht die zich heeft voorgedaan bij de podiumkunsten en het bioscoopbezoek, heeft ertoe geleid dat het publiek dat wél bleef komen eenzijdig is samengesteld, met de nadruk op alleenstaanden en groepen met een hogere opleiding. Deze groep, een kwart van de bevolking als geheel, bezet thans bijna tweederde van de stoelen bij toneelvoorstellingen of concerten. Anders gezegd: het elitaire karakter, dat deelname aan podiumkunsten altijd al heeft gehad, heeft zich de laatste tijd versterkt (Knulst, 1989).

Naast een concurrerend aanbod stelt de thuiscultuur ook steeds meer de norm voor de voorzieningen die buitenshuis gehouden worden. Alleen wanneer deze voorzieningen een meerwaarde hebben, kunnen zij met kans op succes publiek blijven trekken. Deze meerwaarde kan liggen in de ambiance van de voorziening zelf, waaronder horecavoorzieningen, alsook in een cumulatie van functies in elkaars nabijheid. Ook bereikbaarheid (parkeergelegenheid, openbaar vervoer) moet zich in elk geval niet als extra barrière manifesteren. Tenslotte is er het gevoel van onveiligheid dat bezoekers aan avondvoorstellingen in binnensteden kunnen weerhouden van een bezoek aan theater, muziekzaal of bioscoop. Bij de planning van nieuwe voorzieningen zal meer dan voorheen met deze omstandigheden rekening moeten worden gehouden. In Amersfoort lijkt het onlangs heropende Grand Théâtre op bioscoopgebied aan een aantal van deze voorwaarden in belangrijke mate te voorzien.

3.3 Gebruik van enige podiumvoorzieningen door Amersfoorters

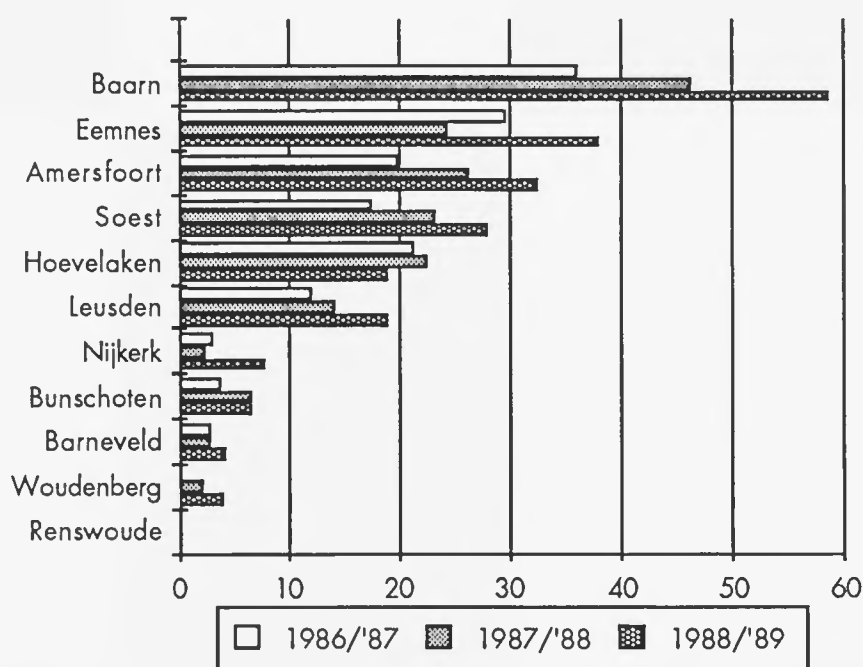
De Randstad kent een aantal unieke culturele voorzieningen: het Amsterdamse Muziektheater, muziekcentrum Vredenburg te Utrecht, het Rijksmuseum te Amsterdam, etcetera; stuk voor stuk instellingen die andere plaatsen, waaronder Amersfoort, ontberen. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van het gebruik van de bewoners van Amersfoort en de naburige gemeenten van enkele van deze voorzieningen. De beschikbaarheid van gegevens legt hier een belangrijke beperking op. Aan individuele bezoekers die tegen contante betaling aan de kassa een plaatsbewijs kopen, wordt zelden of nooit naar de woonplaats gevraagd.

Alleen van abonneementhouders bij podiumkunsten wordt meestal een registratie bijgehouden. Onderstaande gegevens hebben dan ook uitsluitend een indicatieve betekenis, in het bijzonder voor de vaste bezoekers.

Muziekcentrum Vredenburg, op nog geen 25 km afstand van de stad, kent circa 550 vaste bezoekers uit Amersfoort. Van alle abonneementhouders van het centrum vormen zij bijna 3%. Dit aantal komt neer op bijna 60 abonneementen per 10.000 inwoners van de stad. Ook in de regio worden gemiddeld circa 60 abonneementen per 10.000 inwoners gekocht.

Voor Amsterdam kan op verschillende manieren het gebruik aangegeven worden. In de eerste plaats zijn er de uitpashouders van het Amsterdamse Uitburo, van wie er in het seizoen 1988/1989 ruim 300 woonachtig waren in Amersfoort, ofwel 30 per 10.000 inwoners. Uitpashouders bezitten in het algemeen ook abonneementen op één of meer voorstellingen. De gegevens laten een duidelijke stijging in de afgelopen jaren zien (illustratie 3.5).

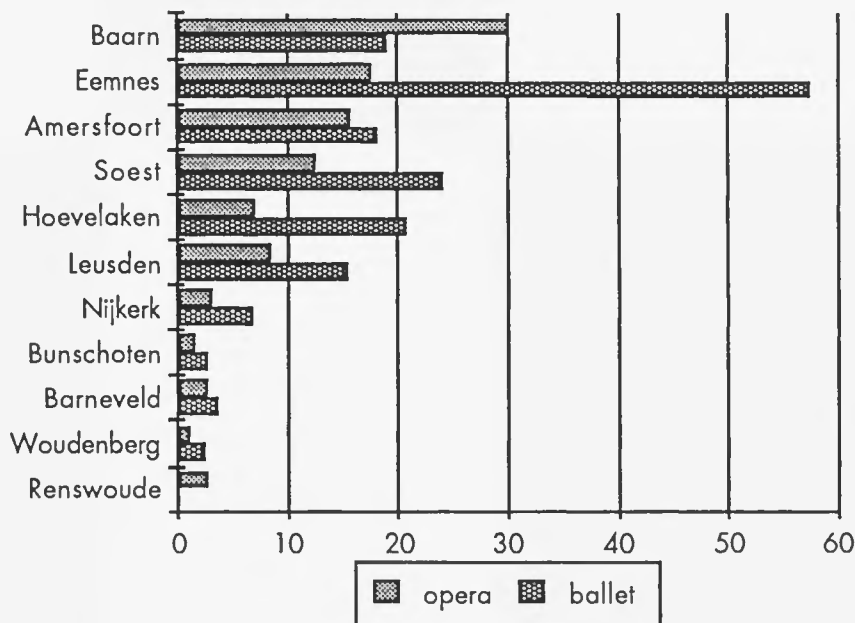
Illustratie 3.5: Aantal uitpashouders Amsterdams Uitburo (per 10.000 inwoners), 1989/'90

Bron: Amsterdams Uit Buro

Van de andere instellingen in Amsterdam zijn met name gegevens beschikbaar van de Nederlandse Opera en het Nationale Ballet, die het Amsterdamse Muziektheater (Stopera) bespelen. In Amersfoort wonen 150 respectievelijk 175 abonneementhouders van deze instellingen.

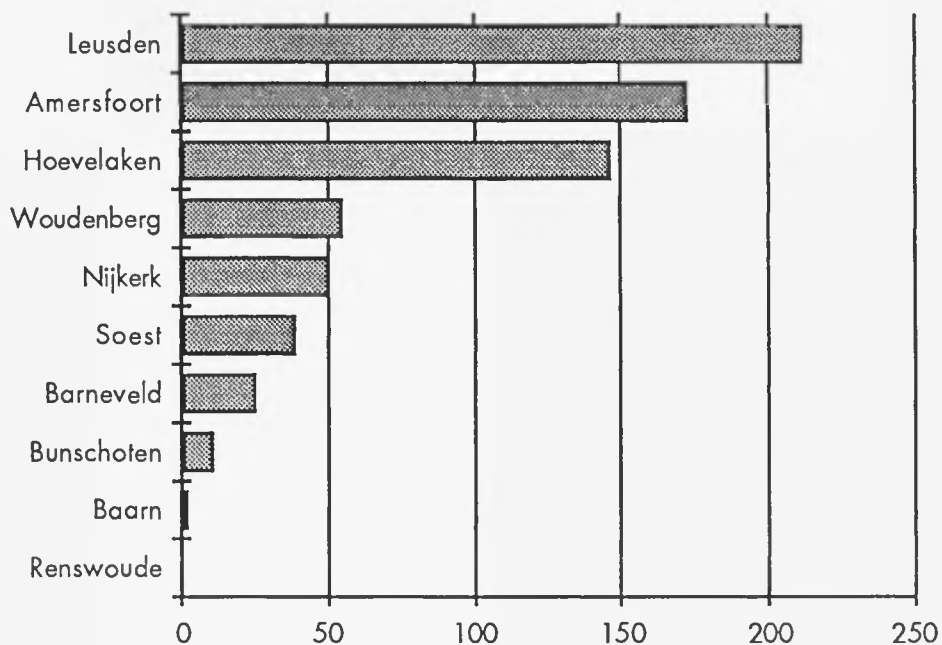
Illustratie 3.6: Aantal abonneenthouders Nederlandse Opera en Nationaal Ballet (per 10.000 inwoners), 1989/'90

Bron: De Nederlandse Opera, Het Nationale Ballet

Meer dan tweemaal zoveel als alle abonnementen tezamen op de genoemde instellingen van nationale betekenis in de Randstad neemt echter De Flint in Amersfoort zelf voor zijn rekening: ruim 1.650 uit de gemeente Amersfoort en 1.180 uit de regio (het district van de Kamer van Koophandel plus de gemeenten Barneveld, Hoevelaken en Nijkerk). Omgerekend naar de bevolkingsomvang betekent dit circa 175 abonnementen per 10.000 inwoners in Amersfoort. Voor de regio-gemeenten gaat het gemiddeld om 60 abonnementen per 10.000 inwoners.

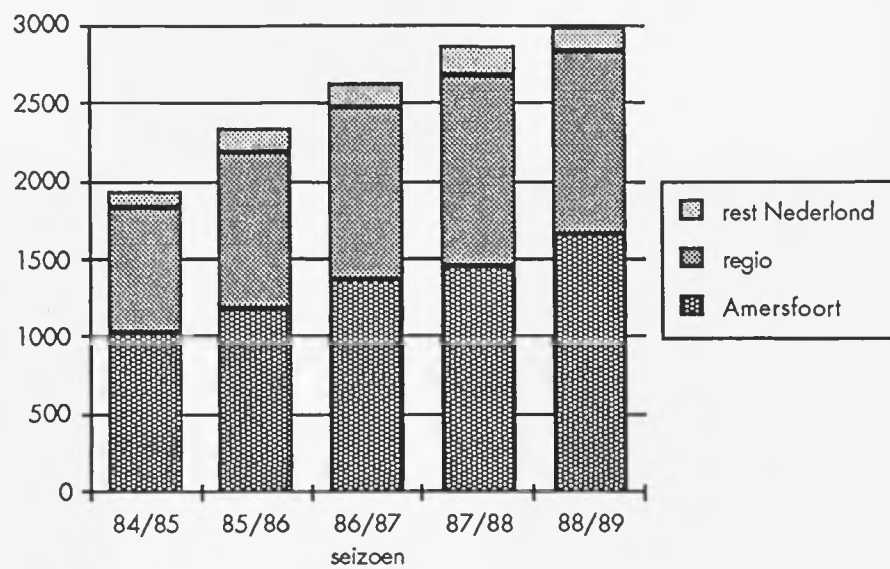
Illustratie 3.7: Aantal abonneementhouders De Flint (per 10.000 inwoners), 1989/'90

Bron: De Flint

Het aantal vaste bezoekers van De Flint vertoont al jaren een stijging. Sinds het seizoen 1984/'85 trad een toename met circa 50% op. Deze stijging wordt niet alleen veroorzaakt door de bevolkingsgroei. Ook per inwoner gerekend nam het aantal abonneementhouders uit de gemeente Amersfoort in deze periode met bijna de helft toe.

Illustratie 3.8 Totaal aantal abonneementhouders De Flint, 1984-1989

Bron: De Flint

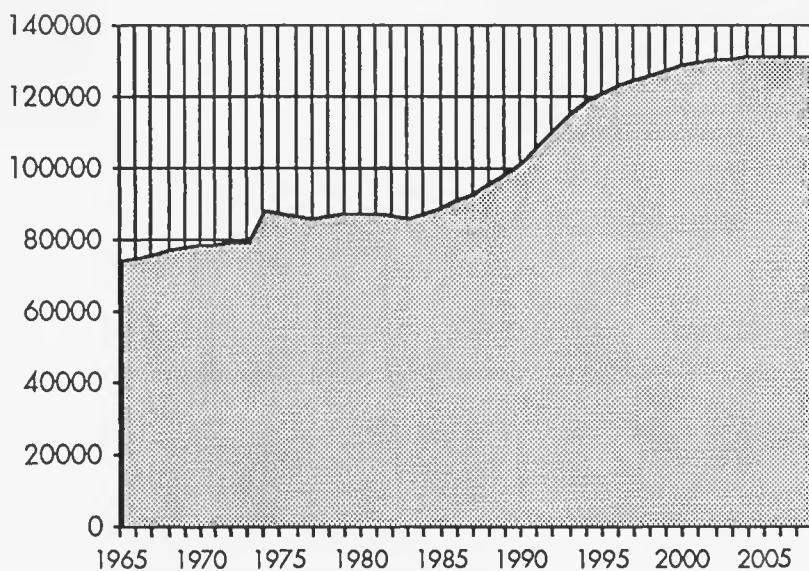
4. De toekomstige markt

4.1 De bevolking

De confrontatie van aanbod en vraag kan omschreven worden als de culturele markt. Deze markt wordt in Amersfoort in eerste instantie bepaald door omvang en samenstelling van de bevolking, door de ligging ten opzichte van andere plaatsen, door omvang en karakter van het aanbod en door de mogelijkheden van nieuwe ontwikkelingen.

In inwoneraantal maakt de gemeente, als laatste van de groeisteden, een snelle groei door. Sinds 1965 nam de bevolking met eenderde toe, van 75.000 tot thans bijna 100.000. Voor de komende 10 à 15 jaar wordt nog eens een groei met 30.000 inwoners voorzien, waarna een stabilisatie optreedt.

Illustratie 4.1: Verloop inwoneraantal Amersfoort 1965 - 2009

Bron: Gemeente Amersfoort, bureau Onderzoek en Statistiek

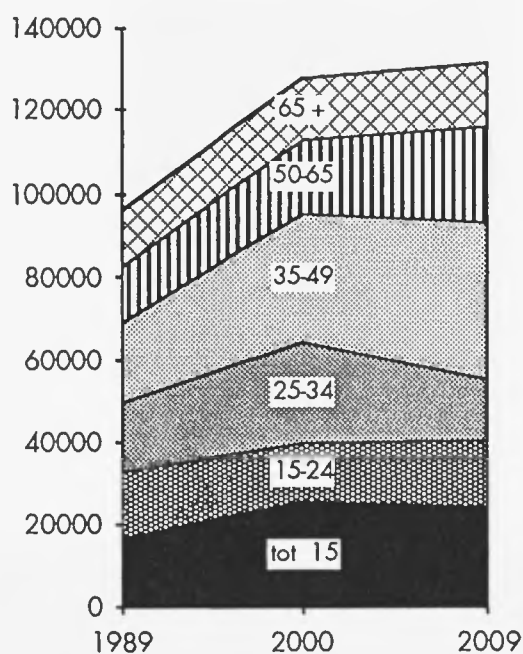
De bevolkingstoename heeft onmiddellijk gevolgen voor het gebruik van die voorzieningen, die als "bevolkingsvolgzaam" kunnen worden aangemerkt. Instellingen met een hoofdzakelijk lokaal verzorgend karakter zoals de openbare bibliotheek, de muziekschool en het creatief centrum, zullen een toegenomen vraag moeten kunnen verwerken.

Gezien de ontwikkelingen die in het vorige hoofdstuk zijn gesignaleerd, zou zelfs bij een gelijkblijvende bevolking reeds op groei moeten worden gerekend. In de groeistad-situaties geldt dit des te meer.

Een toenemende druk op deze voorzieningen kan ook met zich meebrengen, dat omgezien moet worden naar een ruimere behuizing. Als voorbeeld kan genoemd worden de muziekschool. Binnen de beperkte budgettaire mogelijkheden is de laatste jaren sterk de nadruk gelegd op onderwijs in groepen. Dit heeft ertoe geleid dat een naar verhouding groter aantal leerlingen kan worden bereikt. Het gevolg is echter, dat voor de toekomst rekening moet worden gehouden met een hierdoor opgeroepen vraag naar individuele lessen op latere leeftijd. Wat voor de muziekschool geldt, speelt ongetwijfeld ook bij andere sectoren en instellingen.

Voor de vraagzijde van de markt is echter niet alleen de omvang van de bevolking van belang, maar ook de bevolkingsopbouw. Wanneer gekeken wordt naar de leeftijdsverdeling valt op dat de groei de komende 10 jaar vooral plaatsvindt in de leeftijdsgroepen van 25 - 49 jaar en van kinderen tot 15 jaar. De leeftijdsgroep van 15 - 24 jaar neemt niet alleen in verhouding maar ook in absolute aantallen af.

Illustratie 4.2: Bevolkingsontwikkeling Amersfoort naar leeftijd, 1989 - 2009

Bron: Gemeente Amersfoort, bureau Onderzoek en Statistiek

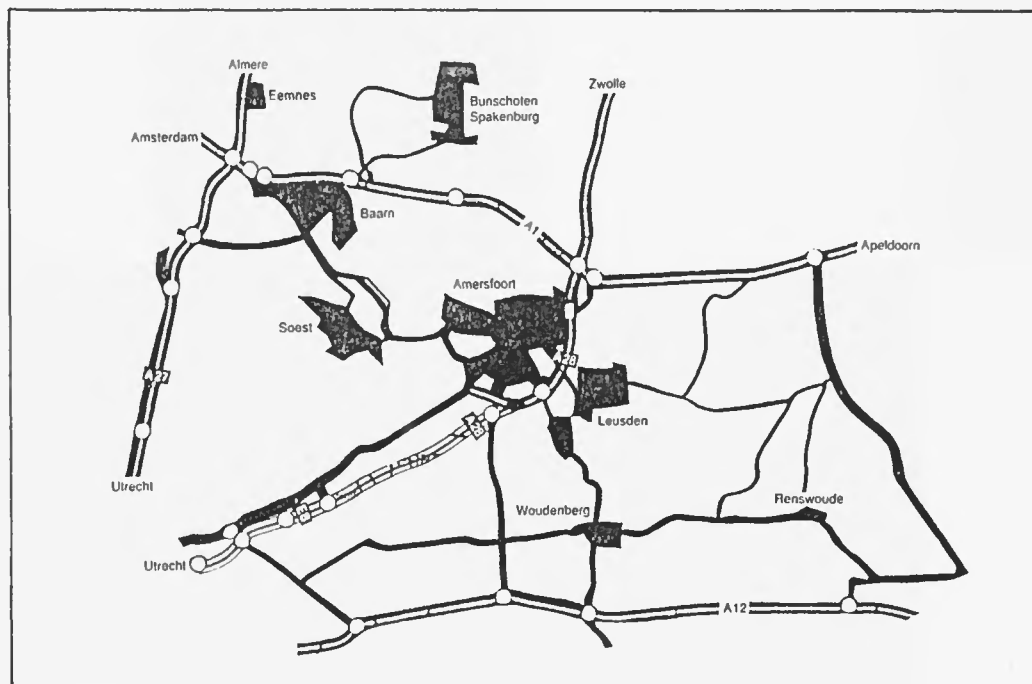
Gezinnen met jonge kinderen vormen dus de belangrijkste groeiende bevolkingsgroep in de komende jaren. De vraag vanuit deze groep zal zich, zoals blijkt uit hoofdstuk 3, in eerste instantie richten op de reeds genoemde bevolkingsvolgzame voorzieningen (muziekschool, bibliotheek) en daarnaast op musea. Met een versterking van de museale en beeldende functies met daarin uitdrukkelijk een educatief element kan op deze vraag wordt aangesloten, mede ten behoeve van nieuwe publieksgroepen. De leemte die op dit ogenblik nog bestaat in de kunstzinnige vorming voor het aspect beeldende kunst zou hiermee kunnen worden opgevuld.

Podiumkunsten, die vanwege tijdstip of uitvoeringsduur voor de genoemde groep moeilijk toegankelijk zijn, kunnen aantrekkelijker gemaakt worden door aanvullende voorzieningen. Kinderopvang bijvoorbeeld kan drempelverlagend werken.

De nadruk in de groei op gezinnen met jonge kinderen, betekent niet, dat andere groepen niet belangrijk zijn. In absolute zin groeit de groep 65+ers in de komende 20 jaar met circa 1.700, ofwel 13%. Maar vooral de leeftijdsgroep van 50 tot 65 jaar zal na het jaar 2000 sterk in omvang toenemen, met bijna 75% ten opzichte van nu. Verwacht mag worden, dat vooral deze groep senioren zich sterk zal manifesteren in de vraag naar podiumkunsten, inclusief muziek. Hier staat weliswaar tegenover de in het vorige hoofdstuk geconstateerde algemene afname van de belangstelling voor toneel en in mindere mate ook voor muziek. Uit de stijgende lijn in de belangstelling voor abonnementen op De Flint kan echter worden afgeleid, dat er per saldo wel sprake is van een toenemende vraag. Naar de omvang van deze vraag vanuit een potentieel publiek zou nader onderzoek verricht moeten worden. Hierbij moet dan worden betrokken, dat meer mogelijkheden ook tot een grotere vraag kunnen leiden.

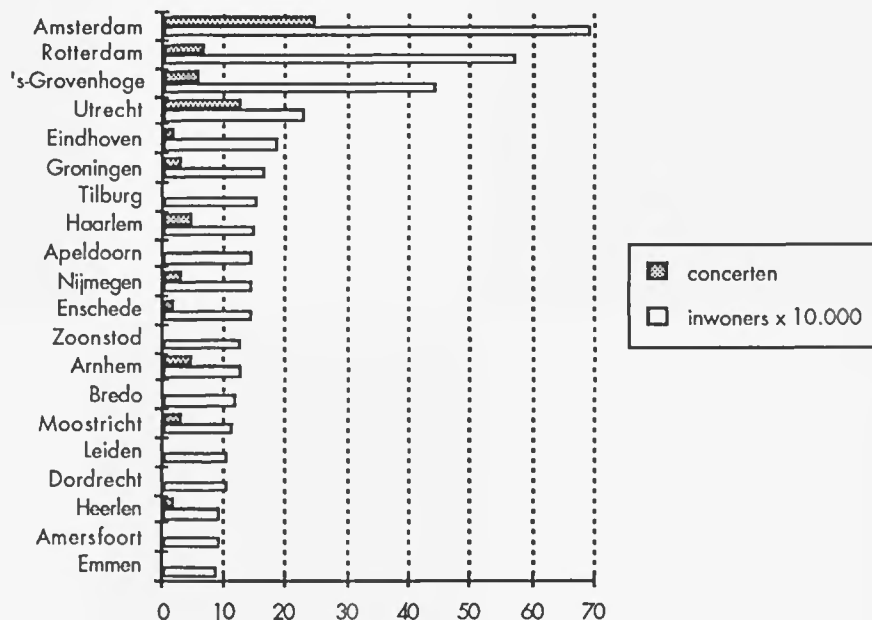
4.2 Het wijdere verband

Illustratie 4.3: Amersfoort en de regio

De ligging van Amersfoort, op de grens van Randstad en Veluwe, bepaalt de mogelijkheden voor culturele voorzieningen van een ander dan bevolkingsvolgzaam karakter. In het westen bieden Amsterdam en Utrecht voorzieningen van internationaal niveau. De afstand is naar verhouding gering en zeker voor de culturele elite geen bezwaar. Landelijke trekkers als een Amsterdams Muziektheater, een Vredenburg of een Anton Philipszaal zijn buiten de grote steden ook nauwelijks te vinden. Het concertleven, bijvoorbeeld, speelt zich naar hoeveelheid uitvoeringen gemeten voor tweederde af in de vier grote steden.

Illustratie 4.4: Aantal concertuitvoeringen in december 1989 in de 20 grootste gemeenten van Nederland

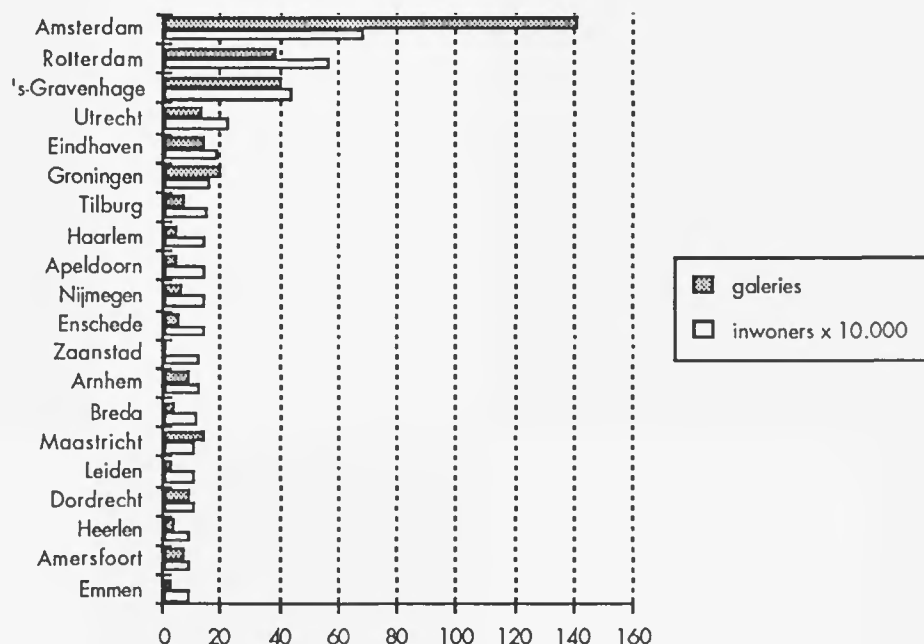

Bron: Extr'acte, december 1989

Buiten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht blijkt het vooral het aanbod van voorzieningen te zijn, dat bepaalt in welke mate er concertuitvoeringen gegeven worden. In Haarlem, Arnhem en Maastricht, bijvoorbeeld, die over goede zalen beschikken, vinden wel regelmatig uitvoeringen plaats. Zaanstad, Leiden en Tilburg laten in dit opzicht minder van zich horen. Geconcludeerd moet worden, zij het met enige voorzichtigheid, dat het draagvlak voor voorzieningen ten behoeve van muziekuitvoeringen in plaatsen met 100.000 tot 150.000 inwoners wel aanwezig is, maar dat het aanbod de bepalende factor is.

Op het gebied van presentatie van beeldende kunst, in het bijzonder in galeries is Amsterdam onbetwist de aangewezen plaats. Van de plaatsen met 100.000 tot 150.000 inwoners slaat Amersfoort hier overigens bepaald geen slecht figuur; alleen Maastricht, Arnhem en Dordrecht tellen meer exposerende galeries (zie illustratie 4.5).

Illustratie 4.5: Aanbod exposerende galeries, december 1989 - januari 1990

Bron: SDU Tentoonstellingsboekje 1989, nr. 12

Van belang in dit verband is verder dat bevolkingsgroei als zodanig nog geen grootstedelijk karakter tot gevolg heeft. Uit onderzoek is gebleken dat beter gebruik van culturele voorzieningen samenhangt met dit (groot)stedelijk karakter. Dit laatste wordt onder meer bepaald door de mate van onkerkelijkheid (Castenmiller en Knol, 1989). In verhouding tot de grote steden en de Randstad is de mate van onkerkelijkheid in Amersfoort, en zeker in de (oostelijke) omgeving, laag. Het klimaat is daardoor altijd eerder dat van een provincieplaats geweest dan dat van een grootstedelijk gebied.

De functie van Amersfoort op cultureel gebied is voornamelijk van lokaal en regionaal karakter. Instellingen die de stad landelijk in de schijnwerpers plaatsen zijn er (nog) nauwelijks. Nationale bekendheid geniet De Flint, overigens wel meer als congrescentrum dan als schouwburg. De galerie Het Kapelhuis is op haar vakgebied (keramiek) gerenommeerd. Het theater De Lieve Vrouw functioneert nog niet lang genoeg om zich een naam te

hebben verworven buiten de directe omgeving. Bijzondere evenementen of exposities, bijvoorbeeld in de Zonnehof, tenslotte hebben een te incidenteel karakter om in den lande de associatie Amersfoort en cultuur op te roepen.

Tegenover dit beeld van de huidige situatie staan echter mogelijkheden juist in deze periode het cultureel imago van de stad te versterken. In de eerste plaats is er de forse bevolkingsgroei. Dit betekent, dat in korte tijd mogelijkheden kunnen en moeten worden geschapen om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen. Amersfoort heeft daarbij als stad een andere positie dan de groeikernen in de Randstad, die wat hun voorzieningen betreft voornamelijk op de grote steden zijn gericht, en ook een andere positie dan grote uitbreidingswijken zoals Amsterdam-Zuidoost. Een voordeel hierbij is, dat deze bevolkingsgroei thans het grootste is in een periode van economische groei.

Een tweede belangrijke ontwikkeling die kan bijdragen aan de versterking van het culturele klimaat, wordt gevormd door de plannen voor inrichting van het Centrale Stadsgebied. Zowel voor bestaande als voor nieuwe voorzieningen zijn deze van belang. Geconstateerd is, dat Amersfoort in een aantal opzichten een rijk geschakeerd aanbod aan accommodaties heeft, in het museumkwartier en rond de Zonnehof. Een eenheid, ook ruimtelijk, ontbreekt echter. Een goede inrichting van het Centrale Stadsgebied kan bijdragen tot een betere inpassing en ontsluiting van de verschillende voorzieningen, waardoor het aanbod als geheel versterkt wordt. Daarnaast biedt de inrichting de mogelijkheid voor nieuwe voorzieningen, waarbij met name gedacht moet worden aan de combinatie van een theatervoorziening en concertzaal op korte afstand van het station. De onlangs door de gemeente voorgestelde plannen voor de opvolging van De Flint op een locatie nabij het station passen hierin.

Alles overziende moet geconcludeerd worden, dat Amersfoort thans op het landelijk culturele toneel geen rol van betekenis speelt. Het decor van de middeleeuwse stadskern, die zeker toeristisch-recreatieve waarde heeft, is op zich niet voldoende. In de bevolkingsgroei en de ruimtelijke inrichting van het Centrale Stadsgebied kunnen echter mogelijkheden gevonden worden voor een (nieuwe) culturele identiteit. Hierbij zullen de sterkten zoveel mogelijk benut moeten worden.

Illustratie 4.6: Sterkten en zwakten van Amersfoort als culturele stad

Zwakten	Sterkten
Ligging t.o.v. de Randstad	historische panden en binnenstad
Uitdagende culturele sfeer ontbreekt	forse groei in korte tijd
Geen gevestigde positie door late groei	gunstige tijd voor ontwikkeling
Geen grootstedelijk klimaat	overzichtelijke schaal en bereikbaar

Naast de mogelijkheden die binnen Amersfoort zelf kunnen worden gerealiseerd, moet ook gedacht worden aan samenwerking. Amersfoort is niet de enige plaats in de Randstad of daarbuiten met een bevolkingsomvang in de orde van grootte van 100.000 - 200.000 inwoners. Een bundeling van krachten zou voor de inwoners van deze plaatsen kunnen betekenen dat het aanbod kan worden vergroot door roulatie, zowel van beeldende kunst als van podiumkunsten. De identiteit ligt dan meer in de deelname aan deze "Hanze", dan in de eigen culturele produktie. Hiervoor is ongewijfeld meer nodig dan het overleg in de kring van exploitanten van voorzieningen. Een belangrijke stimulans zou kunnen uitgaan van een uitgesproken bestuurlijke wil.

Tenslotte, maar bepaald niet als laatste, moet geconstateerd worden, dat alleen het realiseren van aanbod niet voldoende is. De produktie moet ook voor het voetlicht gebracht worden. Niet altijd wordt in Amersfoort en daarbuiten gerealiseerd, dat het aanbod ruimer en gevarieerder is dan op grond van een historische indruk verwacht wordt. Een grotere bekendheid zou al een bijdrage betekenen aan versterking van het culturele imago. Dit betekent, dat ook het bestaande aanbod nadrukkelijk in de publiciteit moet worden gebracht. In ieder geval lokaal en regionaal en - indien van toepassing - ook landelijk. Deze publiciteit zou plaatselijk en in de omgeving gepaard kunnen gaan met een meer intensieve en gerichte marketing met het oog op nieuwe doelgroepen, afstemming van aanbod en vraag, bevordering van cultureel ondernemerschap, etcetera.

5. Samenvatting en conclusies

Amersfoort beschikt over een gevarieerd aanbod van culturele voorzieningen. Het betreft hier amateurkunst, kunstzinnige vorming, muziek, bibliotheek, musea, beeldende kunst, theater en film. In deze sectoren tezamen gaat jaarlijks een bedrag om van naar schatting tenminste f 18 miljoen. De bekendheid binnen Amersfoort en daarbuiten met dit culturele produkt is niet optimaal. Meer dan voorheen zullen promotionele activiteiten nodig zijn om het aanbod in al zijn veelzijdigheid onder de aandacht te brengen van potentieel geïnteresseerden in de stad en de omgeving. De middelen hiertoe dienen verruimd te worden.

De culturele sector is thans voor bijna de helft van zijn inkomsten afhankelijk van directe subsidiegelden van de gemeente Amersfoort. Een derde deel, circa 6 miljoen, wordt opgebracht door bezoekers, leerlingen, leden. De overige 2 miljoen is afkomstig uit andere bronnen: het Rijk, de provincie Utrecht, donateurs, sponsors.

Omgerekend per hoofd van de bevolking bedraagt de omzet in de culturele sector circa f 200. Dit bedrag kan tot op zekere hoogte worden gezien als een indicator voor het culturele klimaat. Van steden met een vergelijkbare omvang is dit cijfer niet beschikbaar. Uit onderzoek verricht in de steden Amsterdam en Groningen blijkt dat het veel hoger kan liggen, respectievelijk f 750 en f 600 per hoofd van de bevolking per jaar. Dit hoge niveau wordt in deze plaatsen echter veroorzaakt door specifieke omstandigheden, die zich elders niet voordoen.

Wel is een indicatieve vergelijking te maken met gemeentelijke uitgaven voor cultuur in andere regio's in Nederland. Dan blijkt dat deze uitgaven in Amersfoort en omgeving in het midden van de jaren '80 naar verhouding 20% tot 25% achterbleven. Teruggerekend naar de totale omzet in de culturele sector, zou dit betekenen, dat deze in de regio circa f 8 miljoen per jaar hoger zou moeten zijn om in overeenstemming te zijn met de positie die de regio thans reeds qua grootte inneemt. Een volwaardige positie als middelgrote gemeente met een regionale centrumfunctie vereist tenminste dit ambitieniveau.

De positie van Amersfoort binnen de regio wordt verder bepaald door de aanwijzing tot groeistad. Bedroeg het inwonertal in 1965 nog geen 75.000, voor het jaar 2000 zullen er ruim 120.000 mensen in de gemeente Amersfoort wonen. De regio Amersfoort telt thans reeds ruim 300.000 inwoners. Deze groei op zich betekent een extra omzetvergroting in de culturele sector van naar schatting f 4 miljoen per jaar.

Een half miljoen mensen maakt gebruik van één of meer culturele voorzieningen in de gemeente Amersfoort. Bioscoopbezoek heeft hierin een aandeel van 60%. Daarop volgen bezoek aan musea/beeldende kunst en podiumkunst met beide 10%. De overige 20% komt voort uit bezoek of deelname aan de openbare bibliotheek, muziekkuitvoeringen, kunstzinnige vorming, amateurkunst en bijzondere activiteiten. Bezoekers van De Flint, de filmzalen, museum Flehite, komen voor een belangrijk deel uit Eemland en de Veluwe buurgemeenten.

Hieruit blijkt de regionale functie van de culturele voorzieningen in Amersfoort. Structurele samenwerking met omliggende gemeenten bestaat echter alleen op het gebied van kunstzinnige vorming. Van een echte regionale functie kan pas sprake zijn wanneer ook in andere sectoren samenwerking rond culturele activiteiten, initiatieven en voorzieningen in regionaal verband plaats vindt.

Amersfoort heeft een gevarieerd aanbod, dat echter niet in elke vraag voorziet. Dit is ook niet noodzakelijk. Voor nationale producties kan men in de vier grote steden terecht. Zo worden jaarlijks 1.000 abonnementen gekocht door inwoners van Amersfoort voor uitvoeringen en voorstellingen in Amsterdam en Utrecht.

Voor Amersfoort is een meer regionale taak weggelegd. Om de stedelijke en regionale functie te kunnen vervullen zal het aanbod kwantitatief en kwalitatief op het niveau van een middelgrote stad moeten worden gebracht. Structurele samenwerking met gemeenten van vergelijkbare omvang en met een vergelijkbaar cultureel klimaat levert een groter draagvlak. Door uitwisseling wordt een gevarieerder aanbod mogelijk, wat de culturele identiteit versterkt.

Naast het aanbod bepalen ontwikkelingen in de vraag de culturele markt in Amersfoort. Sectoren die rechtstreeks met de bevolkingsomvang samenhangen zullen een verdere groei te zien geven.

Amateurkunst, kunstzinnige vorming en bibliotheekgebruik moeten rekening houden met een stijgend gebruik. Dit kan consequenties hebben voor de accommodaties waarin deze activiteiten plaatsvinden. Hierbij moet met name worden gedacht aan de muziekschool en het creatief centrum.

Naast de omvang van de bevolking is ook de samenstelling van belang. Gezinnen met jonge kinderen vormen een belangrijke groeiende bevolkingsgroep in de komende jaren. Dit betekent dat ook het museumbezoek en de belangstelling voor beeldende kunst een verder stijgende lijn te zien zullen geven. Dit zijn kunstvormen, die op willekeurige tijden en in zelf te doseren omvang geconsumeerd kunnen worden. Hierbij dient de educatieve functie nadrukkelijk aandacht te krijgen.

Wat podiumkunsten betreft wordt landelijk gezien een afnemende deelname geconstateerd, in het bijzonder voor toneel. Tegenover deze algemeen verwachte afname staat echter een groeiende groep senioren, die juist van deze voorzieningen gebruik maakt. Tezamen betekent dit, dat er wel ruimte lijkt voor uitbreiding van podiumkunsten maar dat de belangstelling naar verwachting minder dan evenredig zal toenemen. Bij een in te stellen onderzoek naar de haalbaarheid van nieuwe mogelijkheden voor De Flint dient daarom zorgvuldig draagvlakonderzoek plaats te vinden. Aanvullende voorzieningen als kinderopvang zouden het aanbod van podiumkunsten ook aantrekkelijker kunnen maken voor andere groepen.

Hieruit blijkt de regionale functie van de culturele voorzieningen in Amersfoort. Structurele samenwerking met omliggende gemeenten bestaat echter alleen op het gebied van kunstzinnige vorming. Van een echte regionale functie kan pas sprake zijn wanneer ook in andere sectoren samenwerking rond culturele activiteiten, initiatieven en voorzieningen in regionaal verband plaats vindt.

Amersfoort heeft een gevarieerd aanbod, dat echter niet in elke vraag voorziet. Dit is ook niet noodzakelijk. Voor nationale produkties kan men in de vier grote steden terecht. Zo worden jaarlijks 1.000 abonnementen gekocht door inwoners van Amersfoort voor uitvoeringen en voorstellingen in Amsterdam en Utrecht.

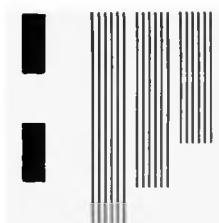
Voor Amersfoort is een meer regionale taak weggelegd. Om de stedelijke en regionale functie te kunnen vervullen zal het aanbod kwantitatief en kwalitatief op het niveau van een middelgrote stad moeten worden gebracht. Structurele samenwerking met gemeenten van vergelijkbare omvang en met een vergelijkbaar cultureel klimaat levert een groter draagvlak. Door uitwisseling wordt een gevarieerder aanbod mogelijk, wat de culturele identiteit versterkt.

Naast het aanbod bepalen ontwikkelingen in de vraag de culturele markt in Amersfoort. Sectoren die rechtstreeks met de bevolkingsomvang samenhangen zullen een verdere groei te zien geven.

Amateurkunst, kunstzinnige vorming en bibliotheekgebruik moeten rekening houden met een stijgend gebruik. Dit kan consequenties hebben voor de accommodaties waarin deze activiteiten plaatsvinden. Hierbij moet met name worden gedacht aan de muziekschool en het creatief centrum.

Naast de omvang van de bevolking is ook de samenstelling van belang. Gezinnen met jonge kinderen vormen een belangrijke groeiende bevolkingsgroep in de komende jaren. Dit betekent dat ook het museumbezoek en de belangstelling voor beeldende kunst een verder stijgende lijn te zien zullen geven. Dit zijn kunstvormen, die op willekeurige tijden en in zelf te doseren omvang geconsumeerd kunnen worden. Hierbij dient de educatieve functie nadrukkelijk aandacht te krijgen.

Wat podiumkunsten betreft wordt landelijk gezien een afnemende deelname geconstateerd, in het bijzonder voor toneel. Tegenover deze algemeen verwachte afname staat echter een groeiende groep senioren, die juist van deze voorzieningen gebruik maakt. Tezamen betekent dit, dat er wel ruimte lijkt voor uitbreiding van podiumkunsten maar dat de belangstelling naar verwachting minder dan evenredig zal toenemen. Bij een in te stellen onderzoek naar de haalbaarheid van nieuwe mogelijkheden voor De Flint dient daarom zorgvuldig draagvlakonderzoek plaats te vinden. Aanvullende voorzieningen als kinderopvang zouden het aanbod van podiumkunsten ook aantrekkelijker kunnen maken voor andere groepen.

De hier verrichte studie heeft een verkennend karakter. Naast een globaal inzicht in cultuuraanbod en cultuurgebruik in Amersfoort zijn enige mogelijke ontwikkelingsrichtingen aangegeven. Voor een verdere concretisering is op een aantal punten nader onderzoek nodig.

Verdere uitbouw van de culturele sector in Amersfoort en de regio verdient in elk geval een breed gedragen aanpak. Meer dan in het verleden dienen overheid, maatschappelijke instellingen en bedrijfsleven in gezamenlijkheid bij te dragen aan de versterking van een breed cultuuraanbod.

Bijlage 1: Overzicht van personen en instellingen met wie gesprekken zijn gevoerd

Culturele Raad Amersfoort	P. Beugels, voorzitter A.L.M. Zets, directeur P.M.W. Coumans, bureau-medewerker A.J.L.M. Groot, bureau-medewerker Mw.H.M.T. Everts, bureau-medewerker
Gemeente Amersfoort	A.H.T. van de Weij, wethouder M. van Vulpen, ambtenaar cultuur
Cultureel Centrum De Flint	W. Smink
Museum Flehite	B.G.J. Elias
A.K.G De Ploegh	Mw. M. Fretz
Cultureel Centrum De Hof	A. Oudheusden
Jogchem's Theaters bv.	J. van Dongelen
OCA	P. Hanemaaijer
Theater De Lieve Vrouw	Mw. A. Riem
Galerie Het Kapelhuis	Mw. M. Blitterswijk
Muziekschool	Mw. A. Hekker
Openbare bibliotheek	Mw. Vorweg
Poppentheater Toermalijn	Mw. C. Koevoets
Popmuziek: BAM	R. Schum
VVV Amersfoort	De Jong
Provincie Utrecht	J. Hoekstra, gedeputeerde J. v.d Hazel, ambtenaar cultuur

Bijlage 2: Geraadpleegde literatuur

Amersfoortse Culturele Raad
1989 Jaarverslag 1989
Amersfoort: Culturele Raad

Amersfoortse Culturele Raad
1988 De Amersfoortse Culturele Raad als Cultureel Ondernemer in een
Groeiende Stad
Amersfoort: Culturele Raad

Gemeente Amersfoort
Begroting 1990
Amersfoort: Gemeente

Gemeente Amersfoort
1988 Statistisch jaarboek 1988
Amersfoort: Gemeente

Gemeente Amersfoort
1990 Beheersbegroting Cultureel Centrum "De Flint"
Begroting van uitgaven en inkomsten van het Cultureel Centrum
"De Flint" voor het dienstjaar 1990
Amersfoort: Gemeente

Gemeente Amersfoort
1985 Cultuurnota
Amersfoort: Gemeente

Gemeente Amersfoort
1989 Nota: Nieuwe huisvesting "De Flint"
Amersfoort: Gemeente

Gemeente Amersfoort
1988 Ontwikkelingsplan centraal stadsgebied Amersfoort
deelnota's
Amersfoort: OCA

Gemeente Amersfoort
1989 Plan van aanpak City-marketing
Amersfoort: Gemeente

Gemeente Amersfoort
1989 Jaarcijfers

Openbare Bibliotheek Amersfoort
1989 Jaarverslag 1986 - 1987 - 1988
Amersfoort: Stichting Verenigde Openbare Bibliotheken

Hietbrink, S.
Puffelen, F. van
Wesseling, J.A.M.
1985 De economische betekenis van de professionele kunsten in
Amsterdam
Amsterdam: SEO

Julien, drs. R.L.C.I.
1989 Beeld en werkelijkheid
De economische betekenis van kunst en cultuur voor Groningen
Groningen: Faculteit Bedrijfskunde Groningen/MCC

Knulst, W.
1989 Van vaudeville tot video
Rijwijk: Sociaal en Cultureel Planbureau

Vries en Partners, de
1988 Middeleeuws Amersfoort, eindrapportage
Apeldoorn: de Vries en Partners